

Weemoed en verlangen

Het is een voorjaar of twintig geleden, die keer dat ik met een wandelvriend voor een paar dagen naar de Ardennen trok. Alles wees er op dat het een geslaagde tocht zou worden.

Het regende niet en het toentertijd door veelvuldige stakingen geteisterde Belgische spoorwezen functioneerde nu toevallig wel. We boemelden naar een stationnetje en begonnen onze voetreis langs zo'n troosteloos stuk spoorbaan, waar de zuiderburen het alleenrecht op lijken te hebben. Er kwam geen trein meer voorbij, we liepen langs vervallen relictten van vroegere industriële bedrijvigheid en de verwilderde vlinderstruiken in de berm leken van een treurvariant te zijn. Een landschap vol vergankelijkheid en Belgisch verdriet. Maar na een uurtje sjouwen zag ik bij een paar fruitbomen een heuse grote vos fladderen. Mijn eerste. En tot nog toe ook de enige.

Laatst moest ik aan die ontmoeting terugdenken, bladerend door een boek met tekeningen en schilderijen van Margareta de Heer (Leeuwarden, ca. 1600 - ca. 1664). Deze kunstenaar, die behoorde tot de culturele jetset van Friesland, schilderde naast

genre- en historiestukken veel stillevens en landschappen met bloemen en insecten. Alle insecten op haar werken hebben een heel natuurlijke pose. De kunst van het stijfjes opprikken van vlinders en die vervolgens natekenen, bestond kennelijk nog niet.

Op Margareta's dierentekeningen kruipen en vliegen allerlei insecten rond, die ook nu nog vrij gewoon zijn, zoals meikevers, kleine vossen, atalanta's, dagpauwogen en distelvlinders. En dan, dan staat er ergens zo maar een grote vos afgebeeld, alsof het de gewoonste zaak van de wereld is. De prent in kwestie is van ca. 1650 en gemaakt toen zij in Leeuwarden woonde. Vanwege al die gewone soorten die haar verdere tekeningen bevolken, is hier sprake van *circumstantial evidence* dat de grote vos toen een algemeen voorkomende verschijning was in delen van ons land. Die indruk wekken ook insectenboeken uit vorige eeuwen. Het boek maakt nieuwsgierig naar de maakster. Jammer dat ze er niet meer is, dat je niet even bij haar op bezoek kan gaan, al was het maar om te kijken hoe zij bij het tekenen en schilderen te werk ging. Hoe Margareta de Heer er zelf uit zag

weten we overigens ook niet. Er zijn geen portretten van haar, ook niet van eigen hand. En zo weten we bijvoorbeeld niet of ze fijne vlindertekenhanden had, een intelligent gelaat of een leuk figuurtje.

Terwijl de gewone vos her en der in ons land een plaagdier is geworden en de kleine vos tegenwoordig wat lijkt op te veren, is de grote vos vrijwel uit ons dagelijks beeld verdwenen. Een vlindersoort die het, wie weet, hier ooit misschien weer helemaal gaat maken, maar met een grotere kans om helemaal te verdwijnen. Moet je daar heel rouwig om zijn? Er zijn zo vaak diersoorten verdwenen en hoeveel last hebben we daar eigenlijk van? Ik weet nog zo net niet of ik met levende dino's en dodo's een beter of gelukkiger leven zou hebben.

Maar toch. Margareta èn grote vos - en laat ik bladerend door de geschiedenis meteen maar een serietje toevoegen: mijn beide ouders aan gene zijde, overreden poes Cato, wandelvrienden die in rook lijken te zijn opgegaan, oud-collega's en gewone exen, Jimi Hendrix, en Prins Bernard ook - ik moet eerlijk zeggen: soms mis ik jullie. ●

Tekst:
René Marcelis
Tekening: Kees
Verbeek